

سفر از منظر ادبیات جهان

سه‌شنبه ۱۰ اردیبهشت ماه ۱۳۸۱:

«سفرهای تمثیلی در ادبیات عرفانی / دکتر گلناز حامدی»؛
«ره آورد سفر معنوی گوته به دیار حافظ / دکتر حمیده بهجت»؛ «سفر
از منظر ادبیات داستانی فرانسه در قرن هجدهم میلادی / دکتر فریده
علوی»؛ «سفر به دیگر سو (سفر در داستانهای رمزی) / دکتر مریم
حسینی»؛ «سفر از دیدگاه منوچهری و متنسی / دکتر زهرا ریاحی زمین»؛
«بررسی مقایسه‌ای سفر در کتاب «شازده کوچولو» اثر سنت اگزوپری
و ایران «مرد بغدادی» در مثنوی معنوی / مریم قاسمی داریان»؛ «ایران
و ایرانی از دیدگاه سفرنامه‌نویسان فرانسوی: کنت دوگوبینو / دکتر
شهلا حائری»؛ «سفر در جستجوی زندگی جاوید، مقایسه داستان
گیل‌گمش با سفر اسکندر در جستجوی جاودانگی / دکتر منیژه
عبداللهی»؛ «سفر شعر معاصر غربی به آمریکا (مهاجر) / دکتر خلیل
پروینی»؛ «بررسی تطبیقی چهار سفر روحانی و معنوی به دنیای پس
از مرگ / دکتر ماندانا صدرزاده»؛ «سفر اثری از جروم دیوید سلینجر
/ دکتر منوچهر حقیقی».

در نخستین روز همایش دکتر تورج رهنما با اشاره به معنای سفر
در نزد اهل معرفت گفت: این سفر، سفری درونی است؛ سیر و
سلوکی است در عوالم معنوی. شاعران عارف مادر گذشته برای این
سیر و سلوک مراحل قابل بودند؛ آنان هفت شهر عشق را
درمی‌نوردیدند تا شاید به دیدار یار نایل شوند. اما شاعران روزگار ما
به سبب آنکه غالباً خود و مخاطبانشان از معنوی دور افتاده‌اند،
نمی‌توانند عملاً سالک این راه باشند.

وی با اشاره به سهراب سپهری به عنوان شاعری سالک در باب
منجم نبودن ساختمان شعری او اذعان داشت؛ سپهری مسافر
بی‌سکونی است که با شعر خود روی محیط دایره‌ای محدود حرکت
نمی‌کند تا باز به نقطه آغاز بازگردد. شعر سهراب خطی و افقی است.
شعر او رودخانه‌ای است که از هر کجای آن می‌توانی کوزه‌ات را
پر کنی. او معمولاً نه پند می‌دهد، نه سر آموختن دارد، نه داوری
می‌کند و نه نتیجه می‌گیرد. شعر سپهری فقط «هست» و منظومه
مسافر مؤید این ادعاست.

دکتر الهه شکر اسداللهی در مقاله خود سفر و ره‌آورد‌های آن را
یکی از عوامل نزدیکی ادبیات و فرهنگ‌های ملل جهان دانست. وی با
اشاره به سفرهایی که پیرلوتی، نویسنده فرانسوی به کشورهای عربی
و اسلامی داشته است، به بازتاب فرهنگ و سنن مشرق‌زمین در آثار
او پرداخت.

دکتر ژاله کهنمویی پور ره‌آورد سفر مستشرقان فرانسوی را به
کشورهای شرقی یک سلسله پندارهای قالبی دانست که اثرات آنها
در ادبیات امروز فرانسه هم به چشم می‌خورد. این پندارها متکی بر
مجموعه‌ای از اعتقادات و برداشتهایی است که از فرهنگ و تمدن
شرقی صورت گرفته.

سفر یکی از ابعاد تجربه بشری است و در قلمرو ادبیات از هومر
تا به امروز صور مختلفی به خود گرفته است. دکتر محمد حسین
جوابی ضمن بیان این مطلب در ادامه مقاله خود به بیان افکاری که
در عرصه ادبیات تطبیقی با سفر ارتباط دارند، پرداخت.

دکتر زرین واردی وجه تشابه سفرهای ادیسه و مرغان

مفهوم ادبیات تطبیقی که برای نخستین بار در سال ۱۸۲۸ توسط
ویلمن به کار برده شد، ناظر بر بررسی روابط ادبی میان ملت‌هاست. در
حال حاضر در بیشتر کشورهای جهان، مراکز خاصی برای تحقیق در
حوزه ادبیات تطبیقی وجود دارد، اما متأسفانه در کشور ما به این رشته
عنایت کافی نشده است. با توجه به اینکه ادبیات فارسی به دلیل غنای
خود از دیرباز در ادبیات کشورهای دور و نزدیک تأثیری عمیق
بخشیده و در پرورش افکار برخی از بزرگ‌ترین نویسندگان این ملت‌ها
مؤثر بوده، شایسته است که در این زمینه تحقیقات گسترده‌ای انجام
شود و نقش کشور مادر ساختن فرهنگ و ادبیات برخی از ملل دیگر
مشخص گردد.

در پی تحقق این اهداف، دانشکده زبانهای خارجی دانشگاه
تهران، نخستین همایش ادبیات تطبیقی را در سال ۱۳۷۹ برگزار کرد و
امسال نیز دومین همایش بین‌المللی ادبیات تطبیقی که مصادف با
دویستمین سالگرد تولد ویکتور هوگو - رئیس اولین همایش ادبیات
تطبیقی در سال ۱۸۷۸ - بود به همت معاونت پژوهشی دانشکده
زبانهای خارجی دانشگاه تهران از هشتم تا دهم اردیبهشت ماه برگزار
شد.

در این همایش که به موضوع «سفر از منظر ادبیات جهان»
پرداخته شد، جمعی از استادان و صاحب‌نظران ایران و جهان در دو
نوبت صبح و بعدازظهر مقالات خود را به شرح زیر ارائه کردند:
یکشنبه ۸ اردیبهشت ماه ۱۳۸۱:

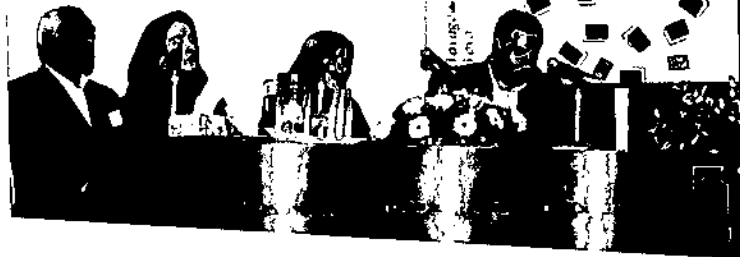
«سفر در شعر سهراب سپهری / دکتر تورج رهنما»؛ «نگاه پیرلوتی
به مشرق زمین / دکتر الهه شکر اسداللهی»؛ «سفر و پندارهای قالبی از
شرق در آثار رمانتیک فرانسه / دکتر ژاله کهنمویی پور»؛ «سفر و
مباحث نظری آن در ادبیات تطبیقی / دکتر محمدحسین جوادی»؛
«بازگشت: نگرشی اجمالی بر سفرهای ادیسه و مرغان منطق‌الطیر /
دکتر زرین واردی»؛ «The Concept of Travel in Dante's and Shakespear's
Works / Dr. Maryam Beyad»؛ «Journey in the Shahnameh and the Odyssey
/ Dr. Farideh Porgive»؛ «The Journey Motif in Westam and Islamic Literary
Traditions: A Study of Dante's Divine Comedy and Attar's Manteq at-Tair / Dr.
Alireza Anushirvani»

«سفر در دنیای نمایش / دکتر شهناز شاهین» و «سفرهای دریایی
در ادبیات جهان / دکتر سیدمرتضی هاشمی».

دوشنبه ۹ اردیبهشت ماه ۱۳۸۱:

«Le Voyage, de la realite a la fiction / Dr. Christophe Balay»؛ «Regards sur
le Voyage dans la litterature mondiale / Dr. Arlette Chemain»؛ «Un Voyage de
l'orient Vers l'Occident, et le retour a l'orient, dans les oeuvres litteraires
de l'XI - XVI emes Siecle / Dr. Manijeh Nouri - ortega»؛ «Voyages en Perse et
mentalite francaise au XVII eme Siecle / Dr. Hassan Foroughi»؛ «Savoir
Voyager n'est pas plus affaire de tout le monde que... savoir Comprendre / Dr.

Roya lelatati»؛ «De l'Orient en ruines, aux ruines de l'orient / Dr. Dominique
Torabi»؛ «Passe relle d'un regard entre deux Civilisations / Dr. Sima Farsandaj»
«ژرار دنوروال و سفر از منظر ادبیات جهان / دکتر طهمورث ساجدی»
و «روایت یک سفر در سه اثر / دکتر ایلیمیرا دادور».

فانوس دریایی ویرجینیا وولف و داستانهای رمزی ادب فارسی اختصاص یافت. دکتر زهرا ریاحی زمین با برشمردن انگیزه، مسیر و وسیله به عنوان ارکان اساسی تمام سفرها، دیوان دو شاعر طبیعت‌گرای ایرانی و عرب، متنی و منوچهری، را مورد بحث و بررسی قرار داد.

بررسی مقایسه‌ای سفر در کتاب شازده کوچولو و داستان مرد بغدادی منثوی، تحقیقی بود که دکتر مریم قاسمی داریان انجام داد. نتیجه به دست آمده از این تحقیق نشان می‌داد که مسافران هر دو اثر، بدون توجه به آنچه در نزد خودشان است، برای یافتن مطلوب خود سفر کردند، اما پس از دریافت حقیقت به سوی مطلوب خود بازگشتند.

دکتر شهلا حاتری درباره سفرنامه سه سال در آسیا اثر کنت دوگوینو، دبیر سفارت فرانسه در ایران، گفت: در این کتاب گوینو سعی کرده است از روی خصوصیات ظاهری به نتیجه‌گیری کلی‌تری درباره ایرانیان دست یابد و برخلاف دیگر سفرنامه‌نویسان، کمتر به توصیف مناظر پرداخته است. وی برخلاف تفکر غربیان اعتقاد دارد که ایرانیان از سایر ملل آسیایی از نظر فکر و فرهنگ در سطح بالاتری قرار دارند.

دکتر منیژه عبداللهی ضمن برشمردن داستان گیل‌گمش به عنوان کهن‌ترین سفر در اساطیر بشری، انگیزه اصلی سفر گیل‌گمش را ترس از مرگ و نابودی، و بی‌آمد طبیعی این ترس را اشتیاق دست‌یابی به زندگی جاوید دانست. وی در ادامه با بهره‌گیری از وجوه کهن‌الگویی در مورد آب حیات یا زندگی جاوید و با استفاده از نظریه ژوزف کمبل در مورد سفر، به تحلیل داستان گیل‌گمش و اسکندرنامه نظامی پرداخت.

دکتر خلیل پروینی درباره ادبیات مهاجر گفت: در اواخر قرن ۱۹ و طی قرن ۲۰، تعداد قابل توجهی از اعراب سوریه، لبنان و فلسطین برای رهایی از مشکلات و بحرانهای فکری و اجتماعی به کشورهای آمریکای شمالی و جنوبی مهاجرت کردند که به هر یک از این سرزمینها مهاجر و به ادبیات عربی شکل گرفته در این سرزمینها ادبیات مهاجر گفته می‌شود.

اردویرافنامه، کمدی الهی، رساله‌النفیران ابرالعلاء معری و کتاب رؤیای صادق جمال واعظ اصفهانی، چهار اثری بودند که دکتر ماندانا صدرزاده به تبیین سفر روحانی در آنها پرداخت.

سخنرانیهای این گردهمایی با سخنرانی دکتر منوچهر حقیقی درباره مفهوم سفر در ناتوردشت جروم دیوید سلینجر به پایان رسید. وی این رمان را اثری دانست که به شرح سفر و تجربیاتی می‌پردازد که قهرمان اصلی داستان با آنها روبه‌رو است.

لازم به ذکر است دومین همایش ادبیات تطبیقی با استقبال چشمگیر استادان، صاحب‌نظران و علاقه‌مندان رو به روشد.

منطق‌الطیر را در تلاش برای بازگشت به «موطن اصلی»، سختیهای مسیر، حل موانع و مشکلات راه، تعدد مکان در این دو اثر و رسیدن سالکان حقیقی به مقصد اصلی دانست.

دکتر شهناز شاهین در باب سفر و نقش آن در ادبیات گفت: سفر، کلمه‌ای جادویی به نظر می‌رسد که در ادبیات کشورهای مختلف موجب خیال‌پردازی نویسندگان شده است. سفر همواره جذابیت‌های خود را حفظ کرده است، چرا که آدمی را در دنیای جدید و ناشناخته‌ای راه می‌دهد، دنیایی سرشار از تنوع و تازگی.

دکتر سیدمرتضی هاشمی ضمن بیان این مطلب که بخشی از مشهورترین آثار ادبی بر پایه سفرهای دریایی شکل گرفته است، در مقاله خود به معرفی مهم‌ترین آثار در این زمینه و مقایسه میان آثار کلاسیک و متقدم ادبیات فارسی و اروپایی پرداخت. دکتر طهمورث ساجدی در مقاله خود به نقش ژرار دونروال، نویسنده بزرگ نیمه اول قرن نوزدهم و کتاب «مسافرت به شرق» او در ادبیات فرانسه پرداخت.

دکتر ایلمیرا دادور با بیان این مطلب که دستمایه بسیاری از آثار مکتوب و شفاهی اقوام و ملت‌ها، سفر قهرمانان داستانها، قصه‌ها، روایتها، حکایتها و ماجراهایی است که در این سفر پیش آمده است، ریشه مشابهت این آثار را در فرهنگ مشترک اولیه بشر دانست.

دکتر گلناز حامدی در تبیین سفرهای تمثیلی در ادبیات عرفانی اظهار داشت: سفرهای تمثیلی غنای زبان رمزی است. بیانگر بیداری نفس و آگاهی به غربت خود در این جهان و رها شدن از قید و بند است.

دکتر حمیده بهجت در چهار بخش شرح زندگانی گوته، سفر روحانی او به شرق، آشنایی او با حافظ و دیوان شرقی - غربی به ره‌آورد‌های گوته، شاعر و نویسنده توانای آلمانی از سفر معنوی به شرق پرداخت.

دکتر فریده علوی در مقاله خود تأثیر متقابل سفر در ادبیات داستانی قرن هجدهم اروپا و به خصوص فرانسه را مورد بررسی قرار داد.

دکتر مریم حسینی در بخش نخست مقاله خود به طبقه‌بندی داستانهایی که مضمون اصلی آنها سفر است پرداخت. در بخش دوم به داستانهای نمادین و ویژگیهای آن، داستانهای نمادین ادبیات ایران و داستانهای نمادین ادبیات جهان اشاره کرد. بخش سوم نیز به مقایسه تطبیقی داستانهای کمدی الهی دانه و به سوی